

CAELII
APITII, SVM

MIADVLATRICIS

MEDICINAE ARTIFICIS,

De re Culinaria libri

Decem.

B. PLATINAE CREMONE-
sis De Tuenda ualetudine, Natura rerum, & Popinae
scientia Libri x.

PAVLI AEGINETAE DE FA-
cultatibus alimentorum Tractatus,

Albano Torino Interprete.

prete.

*

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTVNA.

APVD SEB. GRYPHIUM
LVGVDVNI,

1541.

3

S P L E N D I D I S S

A M P L I S S . Q V E H E R O I A C

domino D. Georgio Vuirtenbergæ pariter &

Montbelgardi Comiti comprimis illu-

stri, & c. Domino suo gratio-

sissimo Albanus To-

rinus S.

V V M bis senis ab hinc annis multa
Monspeßuli, præsertim quæ ad rem me-
dicam attinent, curiose agerem, & accu-
ratissimè obseruarè, Comes splendidissi-
me, in insula urbi propinqua, nomine
Megalona, quam cum Reuerendissimo in Christo patre
ac domino Gulielmo Pelisserio Megalonensi Episcopo
omnium doctissimo, appuleram: reperi abiectissimo in lo-
co codicem semilacrum, cuius Titulus squalore obsitus,
uix characterum uestigijs repræsentabat, CAELII AS-
PITII DE RE CVLINARIA LIBRI X.
Deus bone, quantũ subsultabat animus præ gaudio, quan-
tum triumphabam, ratus me non quod pueri in faba cla-
mitant, sed palmarium reperisse, puta Romanum illum
ASPITIVM ὁ ἰοφάρορ, maximum omnium nepotum gur-
gitem, cuius celeberrimi scriptores mentionè faciunt, eoq;
non uerbum uerbo solùm, sed characterum quoq; uocum
singularum monstrosè deformatarũ liniamenta sollicitius,
ita ut ne apex quidè desyderaretur, depingenda curauim-
us. Olfaciebam statim autorem esse uetustissimum, & o-
bsopæum, qui de re popinali, lingua coquinaria egregiè
præter cæteros scripsisset, et q obsonia delicatius quã pro
ea etate, qua glädibus uescerentur hoies, cõfecisset. Nostri

uerò popinones et cupediarij plerasq; id genus delicias ni-
 hil morantur, sed satis de quercu, ut dicitur, habentes ligu-
 rire, et unctioribus popinis indulgere consueuerunt. Sunt
 enim hodie plures quam unquam Apitij consecutores,
 eodemq; multò strenuiores in patinis bellatores, audacis-
 simè præliantes. Gaudent enim pleriq; cœnis triumphali-
 bus, Pontificalibus, saliaribus, & Polincturis. Ego plures
 Apitios fuisse conijcio. Vtrum autem hic noster fuerit ille
 inter gulæ proceres insignis, cuius pollucibiles cœnas su-
 per cilio Stoico conuellit Seneca, qui epularum delicatis-
 simarum perditor, Tiberij Cæsaris tempestate suas opes
 perquam immensas in uentrem rapacissimum immerisit:
 An is cuius Athenæus meminit, doctioribus coniectandum
 relinquo. Cæterum ex libro secundo de Consolatione ad
 Albinam, Apitij historiam sub signabo. Apitius inquit, no-
 stra memoria uixit, qui in ea urbe, ex qua aliquando Phi-
 losophi uelut corruptores iuuentutis abire iussi sunt, sci-
 entiam popinæ professus, disciplina sua seculum infecit.
 Cuius exitum nosse operæ precium est. Quum sestertiūm
 milies in eulinam congesisset, quum tot congiaria prin-
 cipum, & ingens Capitolij uectigal singulis commessatio-
 nibus hausisset, ære alieno oppressus, rationes suas tunc
 primum coactus inspexit, super futurum sibi sestertium
 centies computauit, & uelut in ultima fame uicturus, &
 sestertio centies, si uixisset, ueneno uitam finiuit. An is de-
 niq; cuius mentionem facit Suidas, his uerbis: Ὁ δὲ Νικημή-
 λης ἦν Βιθυνῶν βασιλῆα ἀφύης ἐπιθυμήσαντα ἐπὶ μακρὰν ὄνην τῆς
 θαλάττης, ἀπίκειτο ὁ δὲ σφάγγον μιμησάμενον τὸ ἰχθύδιον, παρέ-
 θηκεν ὡς ἀφύας. ἡ δὲ κατασκοπὴ ἦν αὕτη. θύλειαν λαβὼν ῥογγυλί-
 δα ταύτῳ ἔτεμεν εἰς μακρὰ καὶ λεπτὰ, τὴν ὄψιν τῆς ἀφύης μι-
 μιούμενος ἐπίσσεσεν ἔλαμον, ἐπιχέας ἄλας, μύκωνας ἐπιπάσσεσεν, ἔλυ-
 σε τὴν

δε τῆρ ἐπιθυμίαν. Archimagirum aliâs uel cupediarum no-
 bilem admodum artificem multis coniecturis intelligi da-
 tur, qui popinae scientiâ professus, culinario quodam idio-
 mate hæc bis quina uolumina (si modo Latine scripsisse
 credas) exarasse uidetur. Vnde fortassis apud ῥησοφίλῃς ma-
 gis, quàm φιλολόγῃς æstimationem se dignam, hoc seculo, a-
 mittent. Propagatum ab hoc Apitio in opsodædalos co-
 gnomentum est, ut Apitiani dicerentur, quadam philoso-
 phorum imagine, popinali disciplina præstantissimi. Ipse
 simul atq; penitus inspexi, & properanter caput unum
 atq; alterum transuolitavi, protinus apud me musitavi: Si
 uetustior hic autor, licet parû elegans, integer, & à men-
 dis purus extaret, haud ambigerem, quin mortalibus cun-
 ctis, sed præcipuè Medicinæ candidatis, quum ad tutelam
 sanitatis, tum ad morborum curationem esset idoneus &
 comprimis necessarius, quo ad διατητικὴν, quæ potissima
 eius artis est portio, eoq; Plato Culinariam hanc discipli-
 nam, adulatricem Medicinæ appellat: quoniam non so-
 lum qui gulæ seruiunt, sed sanitatem tuentur, congruit.
 Tulimus hunc nobiscum ob uenerandam uetustatem, pro
 Opsopœo, in Germaniam, tam prodigiosè corruptum ut
 omnia instaurare sine emendatiore codice, non foret hu-
 mani ingenij. Quapropter & premendum planè cense-
 bam, donec melioris alicuius exemplaris fieret copia, quod
 acceperã esse annis ab hinc plus minus quinquaginta Ve-
 netijs expressum. Moueo itaq; omnem lapidem frustra tri-
 plicem trieteridem, quo tandem tempore Io. Honterus Co-
 ronensis, uir amœnissimo ingenio & singulari doctrina,
 ex Transyluania illud Venetianum misit. Quod ubi ac-
 cepissem longè deprauatius quàm Megalonense, abieci
 omnem edendi spem. Ausim enim iurare, eos, qui utraque

EPISTOLA

illa exemplaria exarauerant, ne uerbulum quidem intellexisse, ita omnia simpliciter erant foedissimè deprauata, uocibus cunctis uitiatè scriptis, nec Græcis, nec Latinis auribus cognitis, sine diastolis & punctis, uel iisdem omnino præposteris, quæ sententias commutare, amphibologias ciere, labyrinthis quenque uel ingeniosissimum inuoluere in confesso est. Quibus monstris deterriti abiiecimus utrunque codicem ceu deploratum. Interim studiosi quidam præsertim artis medicæ mecum expostulant, quur tam uetustum autorem ipsis qualemcunq; communicare tandiu differam, efflagitantes interea ne abderem diutius, sed in publicum pro meo candore emitam. Proinde nunc ædidimus tandem, ne situ prorsus emarcesceret, plerisque mendis, nostra opera satis tumultuaria, nullo sæpe suffragante exemplari, sublatis, adeo ut citra offensam, sine'que tædio à studiosis omnibus & legi, & maxima ex parte intelligi possit. Aedidimus, inquam, ut & alijs demus, illi succurrendi occasionem, priscos in hoc æmulati, qui priusquam ars Medica in methodum esset redacta, morbis oppressos in triuijs & compitis statuebant, ut à prætereuntibus salubres morborum medelas perdicerent. Quum autem mecum diu cogitarem cui nam potissimum C. Apitium autorem eximium ac ueterem, cum eius ueluti interprete Platina, cuius itidem libros decem ad imitationem Apitij elegantissimè factos, de popinæ scientia, & P. Aeginetæ de alimentis tractatum, qui non male his Musis adherere uidebantur, adiecimus, cõuenienter dicarem. Pluribus quidem nominibus, maximè uerò duobus mihi uisum est conuenire, Comes micantissimè, ut ij minimè contemnendi autore

partims